

"והיא שעמדה" הוא מזמור מוכר מתוך ההגדה המתנגן בראשנו מיד עם שמיעת צרוף המלים. אך האם שאלנו את עצמנו אי-פעם מי היא זו שעמדה? בשיעור זה ננסה להבין את ההקשר שבו מופיעות המלים והניגון ואת משמעותם.

מטרות השיעור

1. לימוד מקור מתוך ההגדה של פסח.
2. חשיפה להגדה כטקסט בעל משמעות הניתן לפרשנות ולביקורת.
3. יצירת זיקה בין התלמידים לבין ההגדה של פסח.

מבנה השיעור

1. השמעת שיר או שירה של התלמידים.
2. שאלת פתיחה ודיון.
3. לימוד מקור מההגדה של פסח.

מהלך השיעור

במרכז השיעור עומד החלק המושר מההגדה של פסח - "והיא שעמדה".
אנו מציעים לשיר עם התלמידים או להשמיע את השיר.

לאחר השמעת השיר, שאלו את התלמידים את השאלה: "מי היא זו שעמדה?"
כדאי לרשום את תשובות התלמידים על הלוח.
לימוד המקור הבא יביא את התשובה לשאלה. את הלימוד כדאי לעשות בחברות (בזוגות או קבוצות קטנות)

בעקבות לימוד המקור נשאל את התלמידים האם התחדש להם דבר מה ביחס להגדה?
כיצד עבר הווה ועתיד נשזרים בקטע? מה המשמעות של הדבר עבורם כיום?

מתחלה עובדי עבודה זרה [עובדי אלילים] היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום [האל] לעבודתו.
 שנאמר: בעבר הנָהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מְעוֹלָם. תָּרַח אָבִי אֲבָרָהָם וְאָבִי נָחוֹר וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים: [אבותיו של אברהם ישבו באור כשדים ועבדו אלילים]
 וְאָקַח אֶת אָבִיכֶם אֶת אֲבָרָהָם מֵעֵבֶר הַנָּהָר וְאוֹלָךְ אוֹתוֹ בְּכָל אֶרֶץ כְּנָעַן וְאָרְבָּה אֶת זָרְעוֹ וְאֶתְנָן לוֹ אֶת יִצְחָק [...] וַיַּעֲקֹב וּבָנָיו יָרְדוּ מִצְרָיִם:
 בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל [ברוך אלוהים ששמר את הבטחתו לעם ישראל], שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא [הבטיח לאברהם] בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים: "וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יִדְעַ תִּדְעַ כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַיַּעֲבָדוּם וְעֲנִו אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה ... וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בְרַכְשׁ גָּדוֹל". [בברית שכרת אלוהים עם אברהם בארץ כנען הוא סיפר לו שצאצאיו יהיו עבדים במצריים ולאחר מכן יצאו ממצריים בעלי רכוש רב].
 וְהָיָא שְׁעִמְדָה לְאַבּוֹתֵינוּ וְלָנוּ.
 שְׁלֹא אֶחָד בְּלֶבֶד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ אֶלָּא שְׁבָכַל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם.
 (מתוך ההגדה של פסח)

נקודות לדיון

- ◀ מי היא זו שעמדה לאבותינו?
- ◀ מדוע מדברת ההגדה על הברית שכרת אלוהים עם אברהם?
- ◀ ההגדה מציינת שאלוהים הבטיח לאברהם שיגאל את עם ישראל, לאחר מכן היא מספרת על יציאת מצריים ולבסוף מזכירה שבכל דור ודור אלוהים מציל את עם ישראל מידי הקמים להשמידו. מהו הרעיון העומד מאחורי תיאור זה?
- ◀ מה דעתכם על הטענה "שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מיָדָם"?

על המקורות ◀ דף למורה

מקורה של ההגדה של פסח בפסוק "והגדת לבנך ביום ההוא לאמור". התורה מצווה על ההורים לספר לילדיהם את סיפור יציאת מצריים. ההגדה למעשה מביאה את סיפור יציאת מצריים תוך דבריהם של חכמים מתקופת חז"ל שדורשים על הכתוב בתורה. סיפור יציאת מצריים הוא הסיפור הלאומי. אולם הוא אינו מתחיל ביציאת מצריים עצמה אלא עם לידתו של עם ישראל עם אברהם אבינו ואף קודם לכן - עם אבותיו עובדי האלילים של אברהם.

לימוד מקור

נקודות לדיון

◀ מי היא זו שעמדה לאבותינו?

זכותו של אברהם אבינו עמדה לאבותינו, ובזכותו נגאלו בני ישראל ממצרים.

◀ מדוע מדברת ההגדה על הברית שכרת אלוהים עם אברהם?

ההגדה יוצרת רצף בין אברהם אבינו, ליציאת מצרים, לקורא של ההגדה בכל זמן ובכל מקום.

◀ ההגדה מציינת שאלוהים הבטיח לאברהם שיגאל את עם ישראל, לאחר מכן היא מספרת

על יציאת מצריים ולבסוף מזכירה שבכל דור ודור אלוהים מציל את עם ישראל מידי

הקמים להשמידו. מהו הרעיון העומד מאחורי תיאור זה?

ההגדה מדגימה תבנית, דפוס, שחוזרת על עצמה. ניתן לשאוב עידוד מרעיון זה ביחס להתמודדויות הקשות בהווה.

◀ מה דעתכם על הטענה "שֶׁבְּכֹל דּוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם"? מִיָּדָם?

מובאה זו משקפת תפיסה מסורתית ביחס לאופן שבו עם ישראל תופס את עצמו. ניתן לעורר שאלה בכיתה ביחס להתאמה של התפיסה הזו לקיום המודרני של עם ישראל כיישות ריבונית בארצו.